Distribució d’aliments, globalització, COVID-19 i autonomia alimentària

Ricard Espelt <ricardespelt@uoc.edu>
http://www.cooperatives.barcelona/
https://dimmons.net/
https://femprocomuns.coop
07.05.2020

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

UOC R&I IN3 Internet Interdisciplinary Institute

DIMMONS

femPROCOMUNS
COOPERATIVA · COL·LABORACIÓ DESCENTRALITZACIÓ · AUTOGESTIÓ EQUITAT · SOSTENIBILITAT · DISTRIBUCIÓ · INTERCANVI · MUTUALITAT RECIPROCITAT · REPLICABILITAT CONEIXEMENT I PROGRAMARI LLIURE

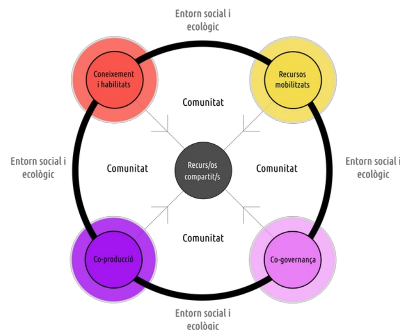
femProcomuns, cooperativa integral de treball i persones usuàries amb Grups d’Activitat Cooperativitzada

Núvol cooperatiu mancomunat per la tecnoètica i l'autonomia tecnològica en les eines digitals que fem servir per compartir, teletreballar i relacionar-nos

Documentació en obert per col·lectivitzar el relat amb escriptura col·laborativa i una wiki semàntica.

Xarxa mancomunada de la Internet de les coses basada en protocol Lorawan, lliure oberta i neutral

Metodologies, materials, formacions, facilitació, acompanyaments i suport mutu per la transició cap a una economia del procomú.

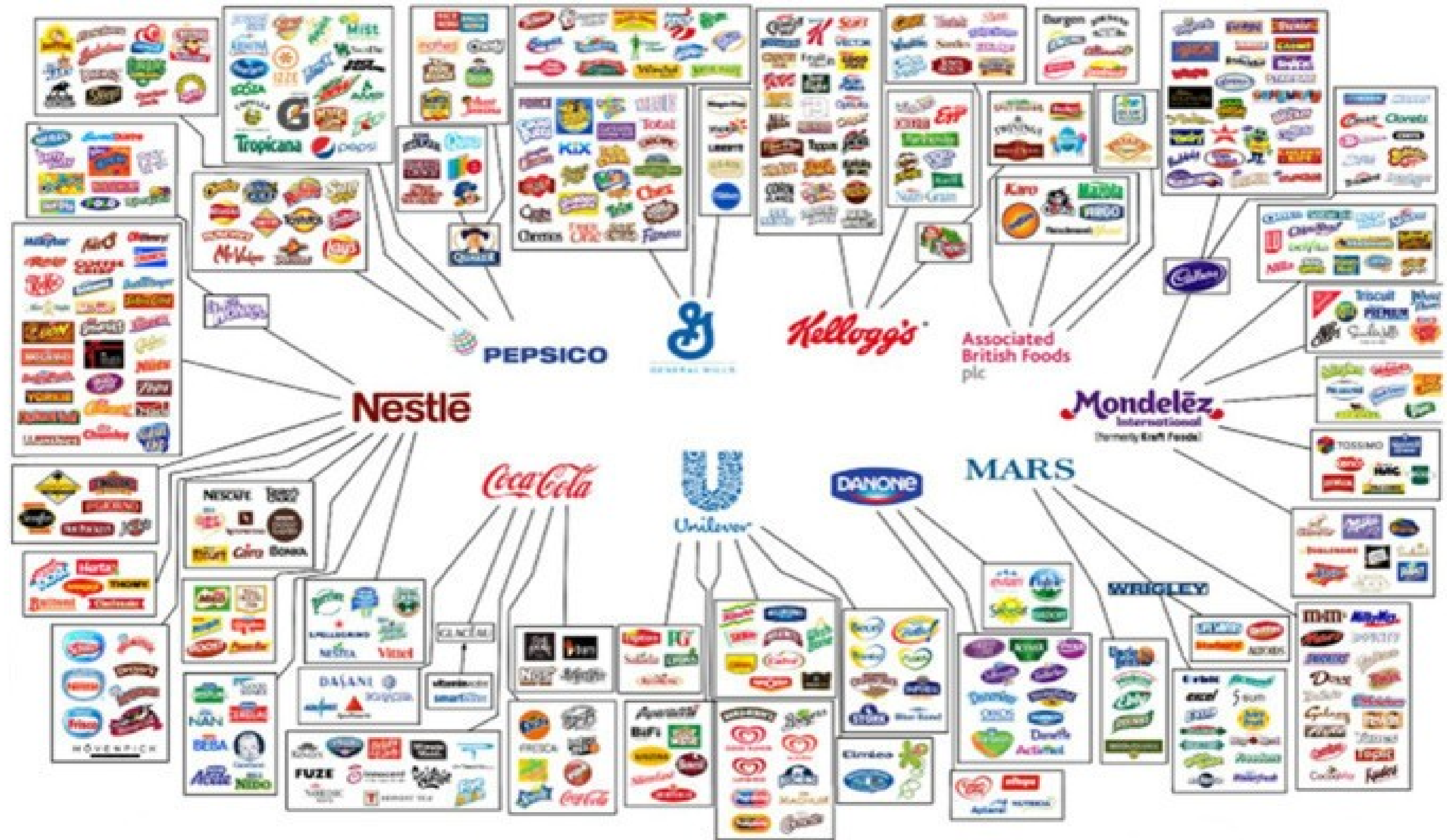
Guió:

1) Producció, distribució i consum d'aliments a escala global i a Catalunya en concret.
2) Alternatives al model de producció, distribució i consum global.
3) Tendències en el consum d'aliments i l'impacte de la COVID-19.

Producció, distribució i consum d'aliments a escala global i a Catalunya en concret:

- Quin és el model de consum en l'àmbit global?
- Quins són els impactes?
- Quins són els màxims agents d'aquest model dominant?
- A Catalunya el model és el mateix?

Model de distribució d'aliments mundial

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: Hoffman, B. (2013). Behind the Brands: Food justice and the ‘Big 10’ food and beverage companies (Vol. 166). Oxfam. Disponible a: https://www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/file_attachments/bp166-behind-the-brands-260213-es_2.pdf

femPROCOMUNS

Quins són els impactes?

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: Desvestint aliments – accions http://www.cooperatives.barcelona/desvestintaliments/accions/

femPROCOMUNS

Sector agroalimentari a Catalunya

Área
32.108 Km²

Empresas
618.366

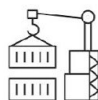

Población
7,5 M

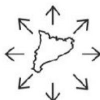

Empresas industriales
37.605

PIB
234.680 M€

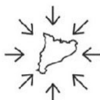

Empresas innovadoras
8.830

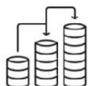

PIB per cápita
31.223 €/año

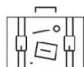

Exportaciones regulares
16.422

Exportaciones
71.200 M€

Empresas extranjeras
6.454

Importaciones
90.310 M€

Inversión extranjera
3.093 M€

Turistas
23 M/año

Empresas catalanas en el extranjero
8.346

El sector agroalimentari català concentra el 22% del valor de les exportacions de l'Estat, acull el 26% de les empreses exportadores regulars i representa el 14% del PIB de Catalunya.

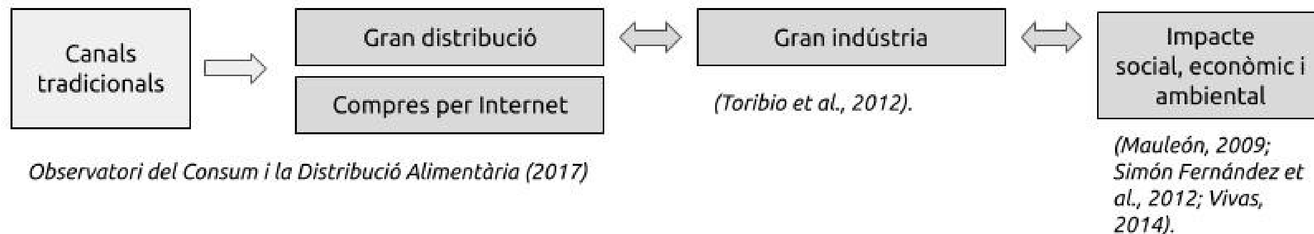

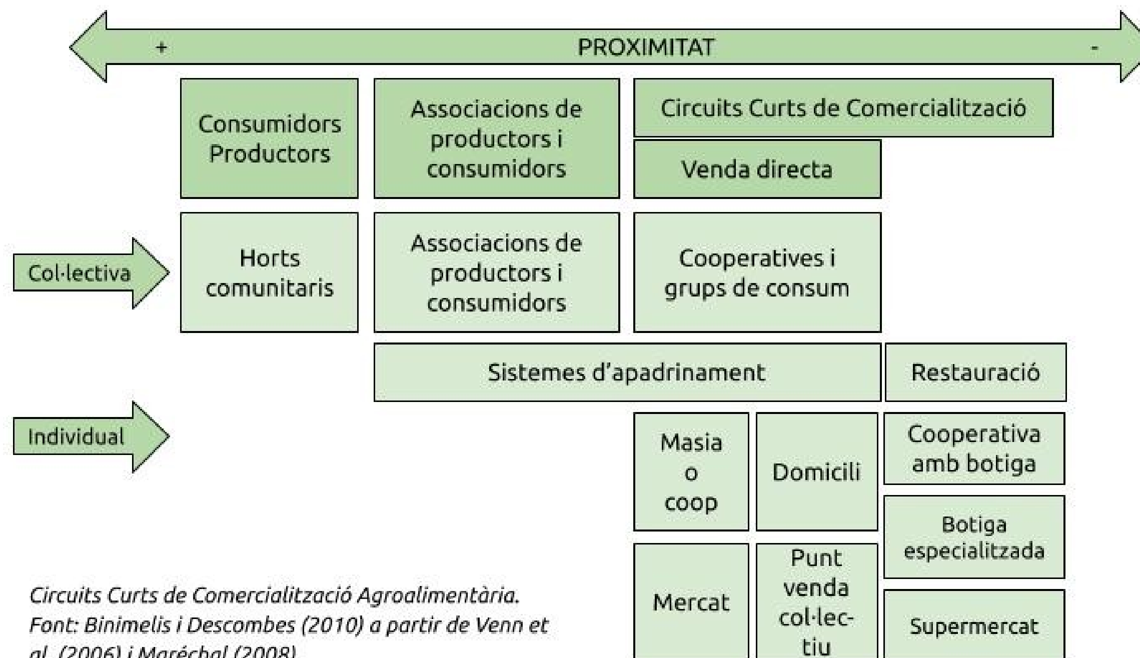
Font: Prodeca. Disponible a: https://www.prodeca.cat/ca/prodeca/qui-som

Alternatives al model de producció, distribució i consum global:

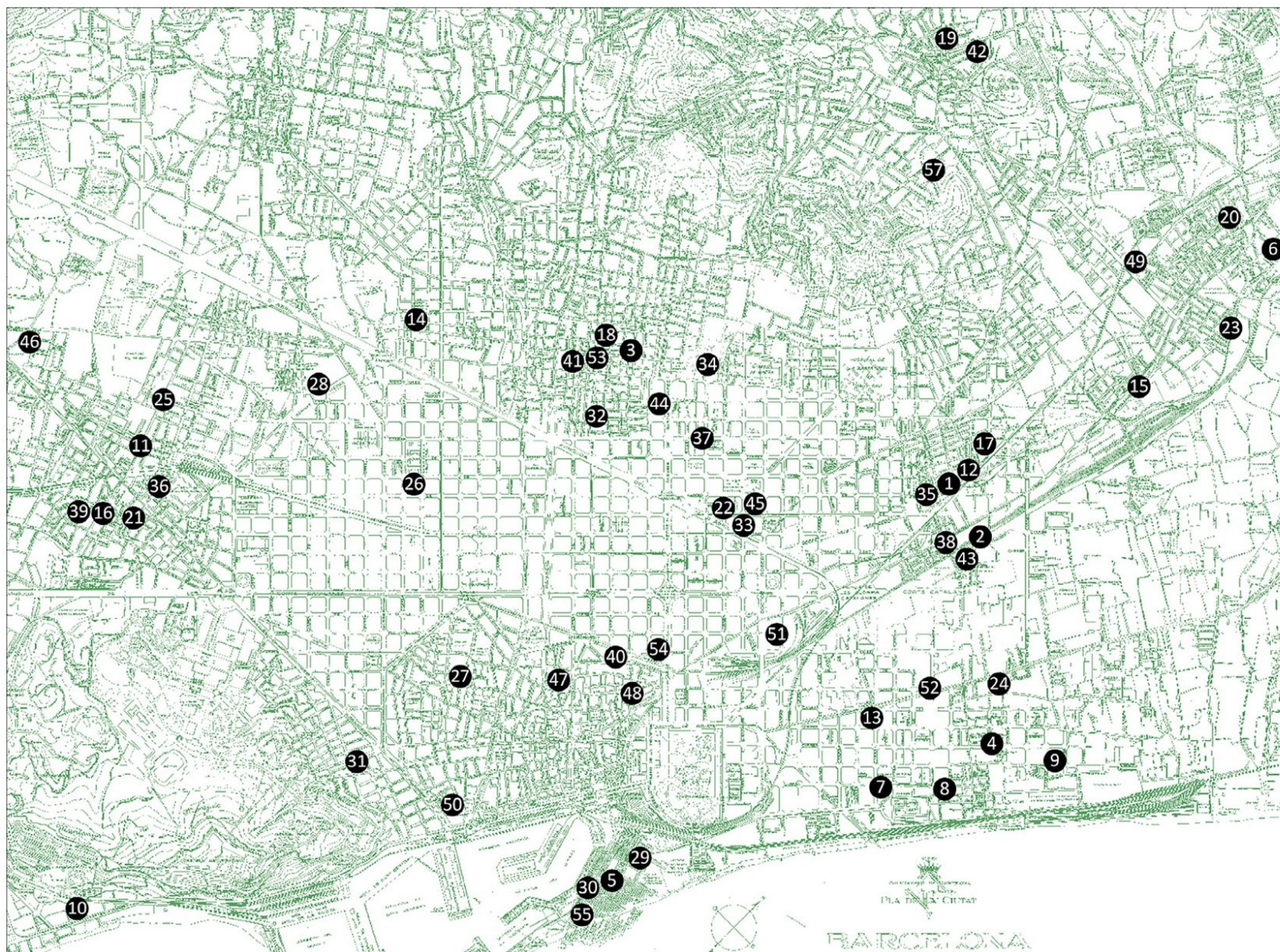
- Què són els circuits curts de comercialització?
- Què és l’agroecologia?
- Què entenem per sobirania alimentària?
- Quines iniciatives hi ha a Catalunya en aquest àmbit?

L'Administració Pública (amb les seves contradiccions) és suma

Circuits Curts de Comercialització Agroalimentària. Font: Binimelis i Descombes (2010) a partir de Venn et al. (2006) i Maréchal (2008).

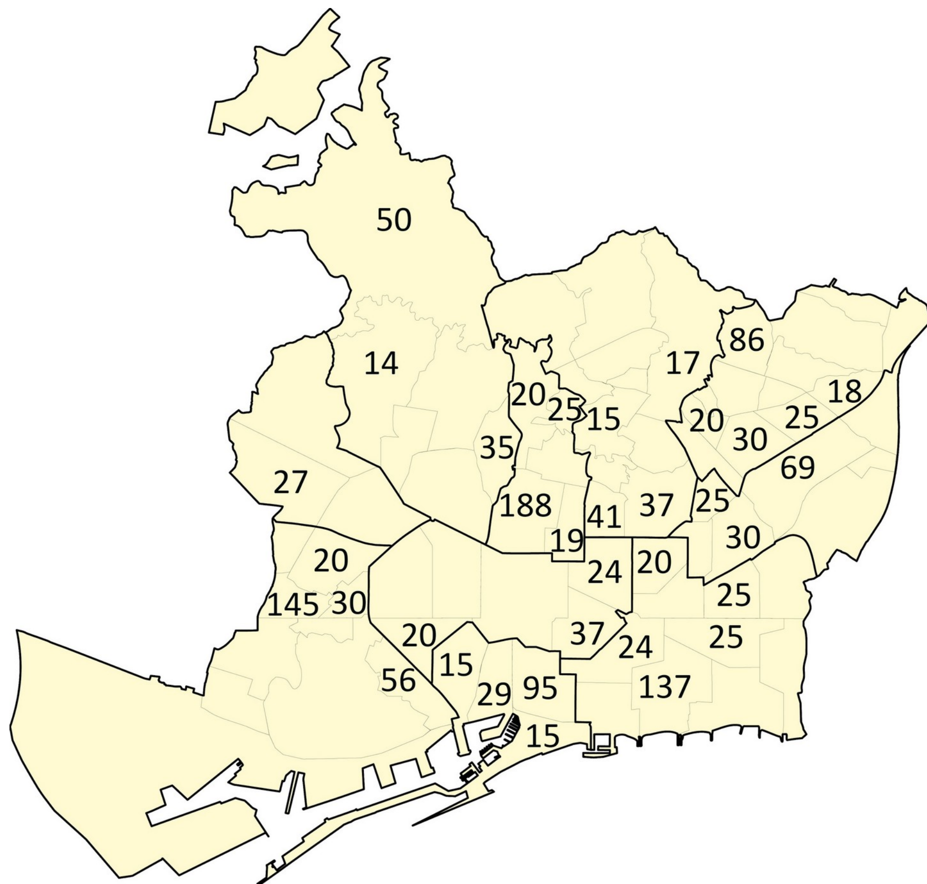
Cooperatives obreres de consum existents el 1935

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: Miró i Garcia (2012): Cooperatives BCN/1842 – 1939. Guia d’història urbana (MUHBA)

femPROCOMUNS

Consum cooperatiu de productes agroecològics a BCN - 2017

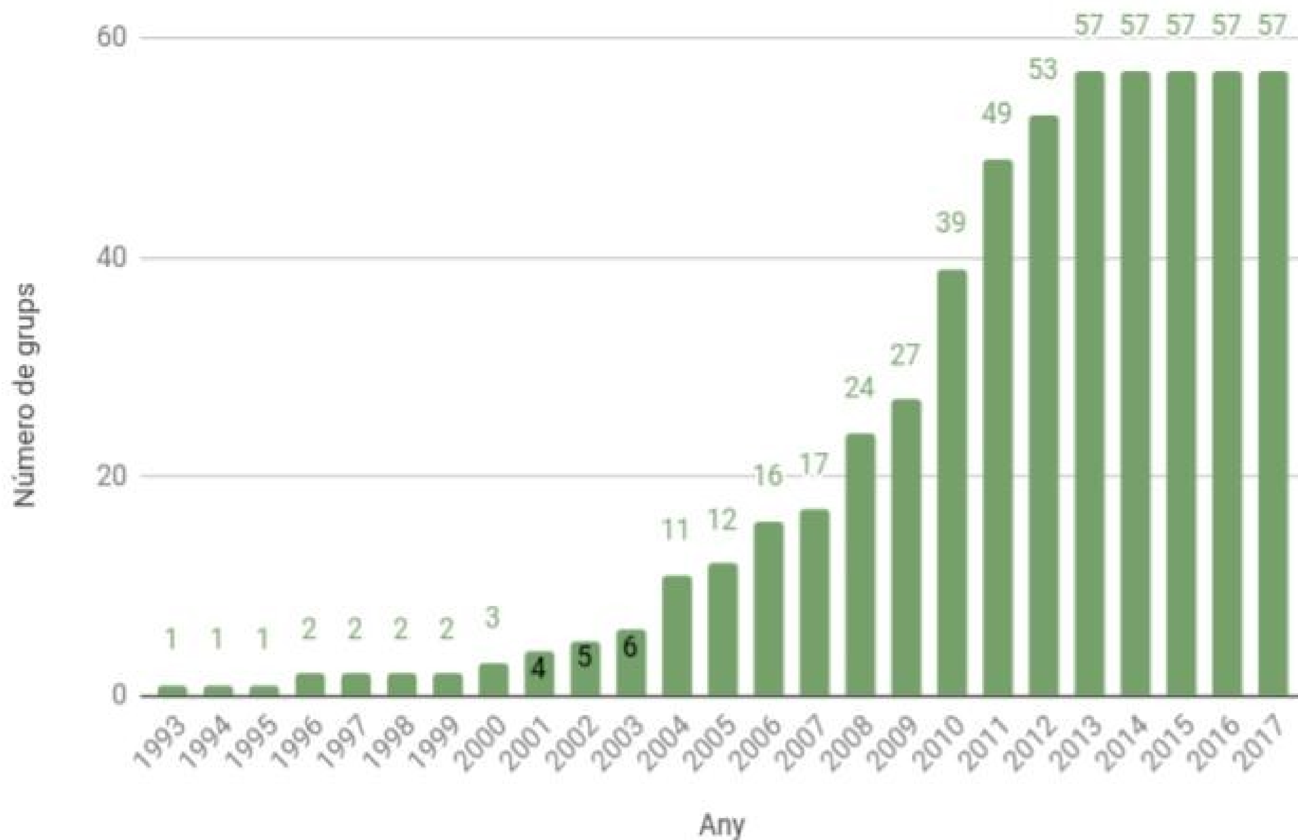
Densitat d'Unitats Familiars de grups i cooperatives de consum agroecològic de Barcelona per barris (n=57). Font: autor.

Font: http://www.cooperatives.barcelona/

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

femPROCOMUNS

Evolució de les cooperatives de consum agroecològic a BCN

Evolució dels grups i cooperatives de consum agroecològic actives per any a la ciutat de Barcelona (veure annex A.1). Període 1993-2017. Font: autor.

Timeline: http://www.cooperatives.barcelona/recursos/linia-del-temps/

Cooperativisme i agroecologia a Barcelona. 25 anys: 1993-2018

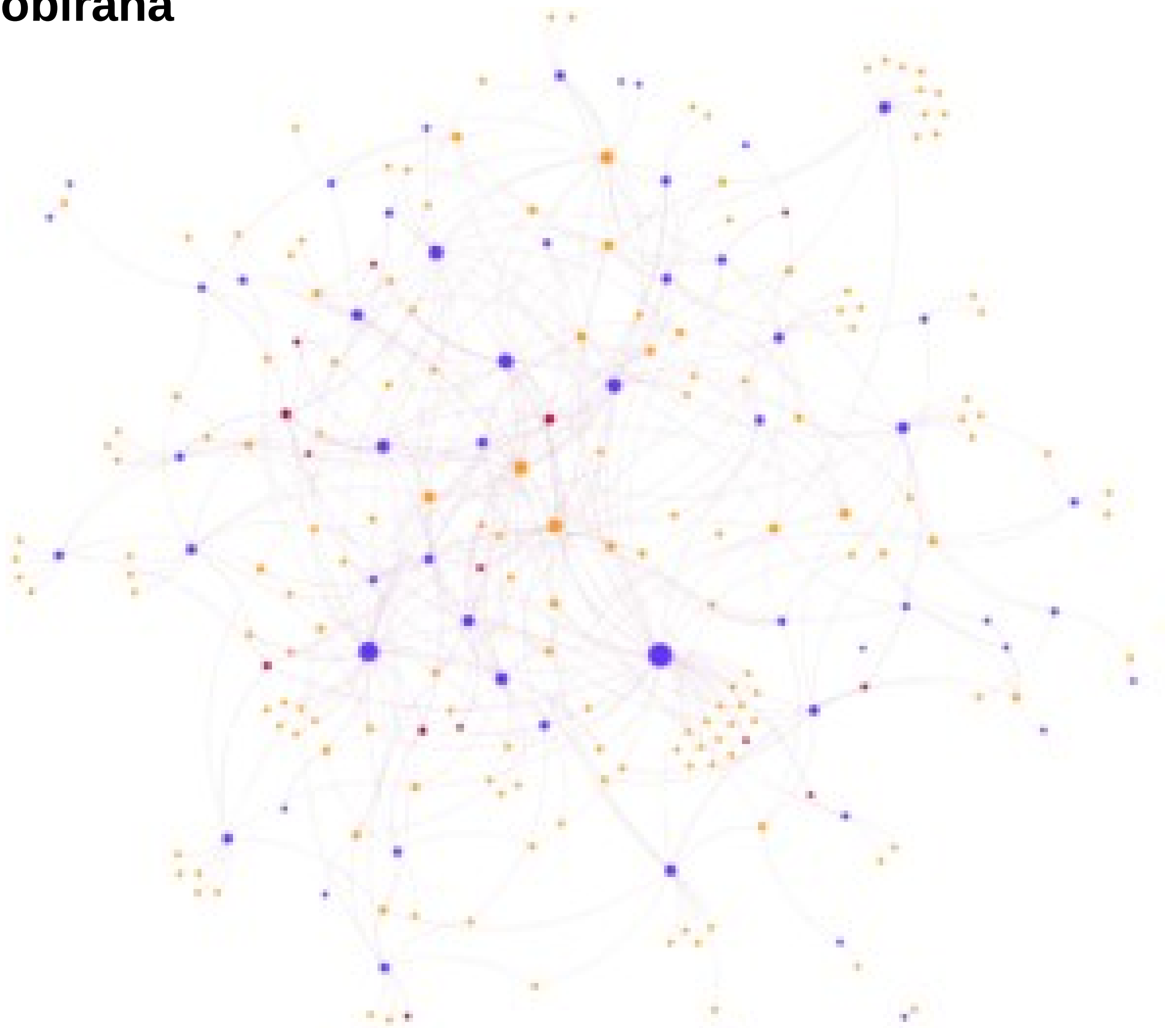

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: http://www.cooperatives.barcelona/assaig/

femPROCOMUNS

Xarxa sobirana

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: http://www.cooperatives.barcelona/recursos/xarxa/

femPROCOMUNS

Una aliança entre l'agroecologia i l'ESS

PAMAPAM
El teu mapa d'Economia Solidària

Àrea de gestió

Inici | Pam a Pam | Directori | Comunitat | Agenda | Participa | Blog | Abastiment Agroecològic

VES AL MAPA

Abastiment de productes ecològics i de proximitat

Des de l'economia solidària i el consum responsable, ara més que mai, volem donar suport a la petita pagesia i artesanat local des del nostre consum diari. En temps de coronavirus es fa més necessari que mai un consum de proximitat, sostenible i que repercuteixi positivament en el territori que ens envolta i faci camí cap a la sobirania alimentària. I l'augment en la demanda ho ha fet palès.

On puc comprar productes agroecològics o agroalimentaris locals?

Com sempre **podeu trobar comerços, grups de consum i altres productores agroecològiques a Pam a Pam**, el mapa de l'Economia Solidària de Catalunya. També podeu fer la cerca per municipi o comarca del sector alimentari al directori de punts del mapa. . Totes els punts del mapa han estat entrevistats en profunditat seguint un qüestionari que conté 15 criteris amb els que avaluem l'economia social i solidària.

Cerca continguts al blog

Entrades recents

- Les llibreries de l'economia solidària cooperen
- Trobada estratègica: donem suport a la pagesia, millorem el mapa i continuem fent-lo créixer!!
- Abastiment agroecològic en temps de confinament
- Sembrem tranformació, alimentem la Solidaritat
- Tres minuts fer més fàcil la migració al programari lliure

Arxius mensuals

- ▼ 2020 (8)
  - ► abril (3)
  - ► març (1)
  - ► febrer (3)
  - ► gener (1)
- ► 2019 (16)

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: https://pamapam.org/ca/abastiment/

femPROCOMUNS

L'Administració (amb les seves contradiccions) és suma

Prodeca
Promotora dels aliments catalans

#AlimentsDeProp
recull d'iniciatives de comercialització agroalimentària

#AlimentsDeProp

Font: https://www.prodeca.cat/aliments-de-prop-web /

Tendències en el consum d’aliments i l’impacte de la COVID-19:

- Quines són les principals tendències en el consum d’aliments en l’actualitat?
- Quines amenaces i oportunitats es deriven d’aquestes tendències?
- Què ha mostrat la crisi de la pandèmia de la COVID-19?
- Quines iniciatives han sorgit i com poden ajudar a promoure un canvi d’escala en el model de consum d’aliments dominant?
- Quines són les claus perquè aquest canvi es produeixi?

Models de consum actuals. Tendències de mercat.

El supermercat concentra el 48,1% del volum total d'aliments.

+ 1,4%

La botiga tradicional és el preferit en productes frescs amb el 12,9%.

-5,4%

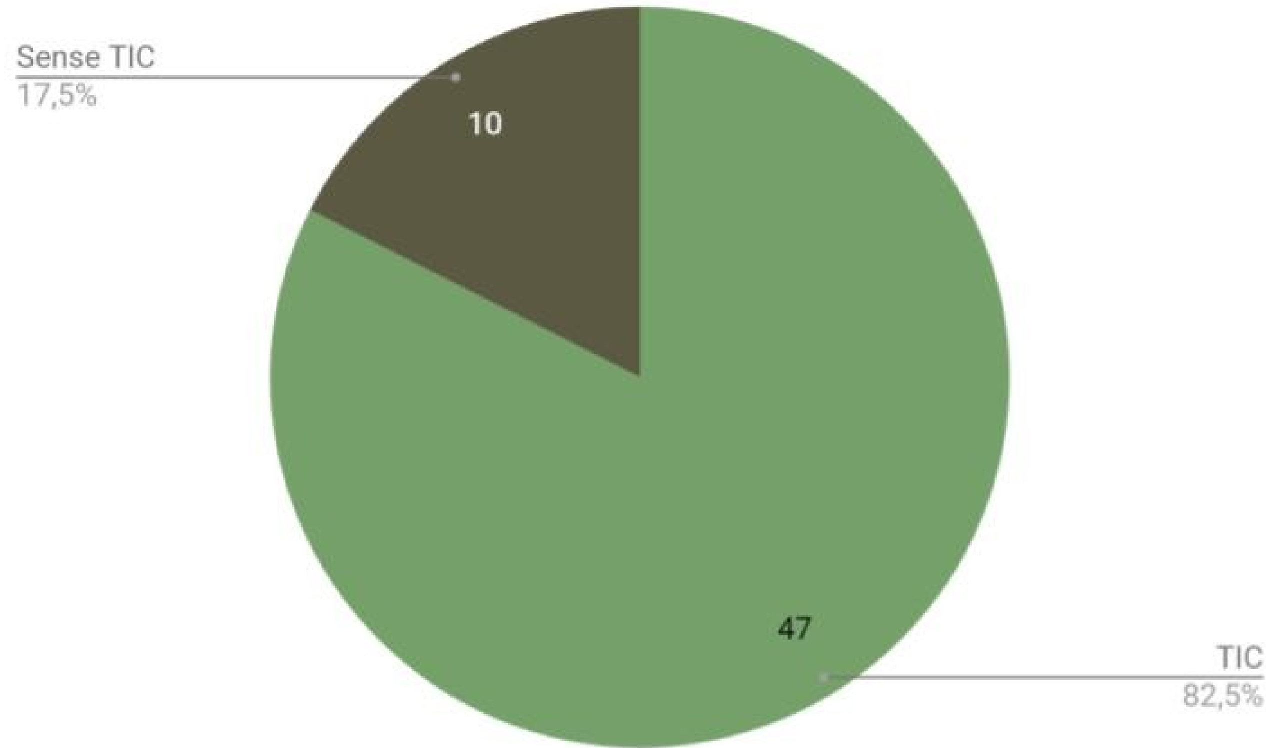
Compra a través d'Internet representa el 2,2% del volum, augmentant el valor econòmic (+21,3%) respecte a l'any anterior. Durant la pandèmia de la COVID-19 s'ha multiplicat per 3*.

13,6%

Font: EcoLogical (2019). Informe del consumo de la alimentación en España 2018. Observatorio del Consumo y la Distribución Alimentaria. MAPAMA.
*Font:: https://www.agronegocios.es/estudio-covid-19-la-venta-online-de-alimentos-se-triplica-durante-la-cuarentena/

Impacte de les plataformes digitals a les cooperatives de consum agroecològic a BCN

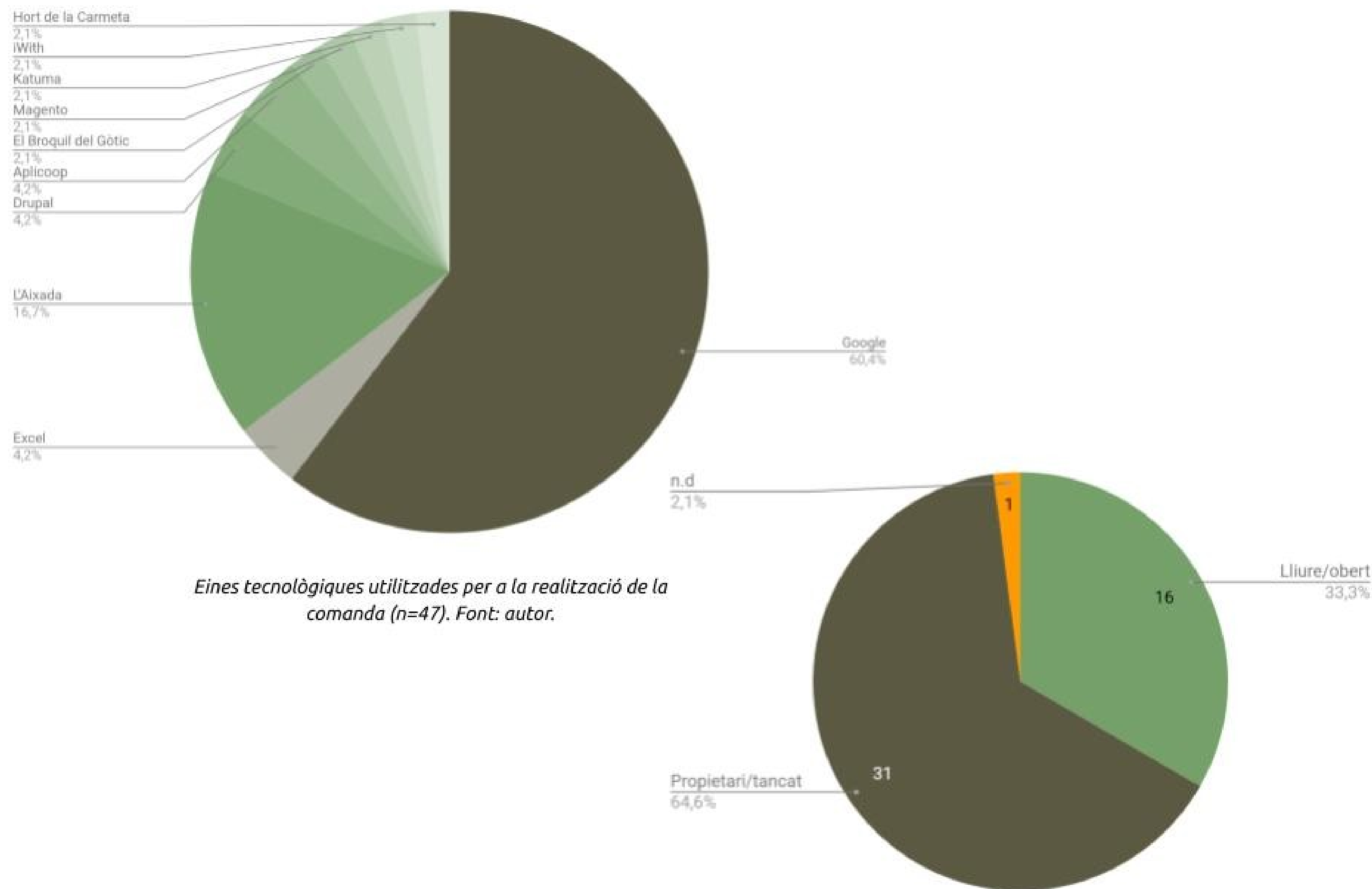
Grups i cooperatives de consum agroecològic que fan servir les TIC per a la comanda versus les que no les utilitzen (n=57).

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: http://www.cooperatives.barcelona/

femPROCOMUNS

Tipologia de plataformes digitals utilitzades per les cooperatives

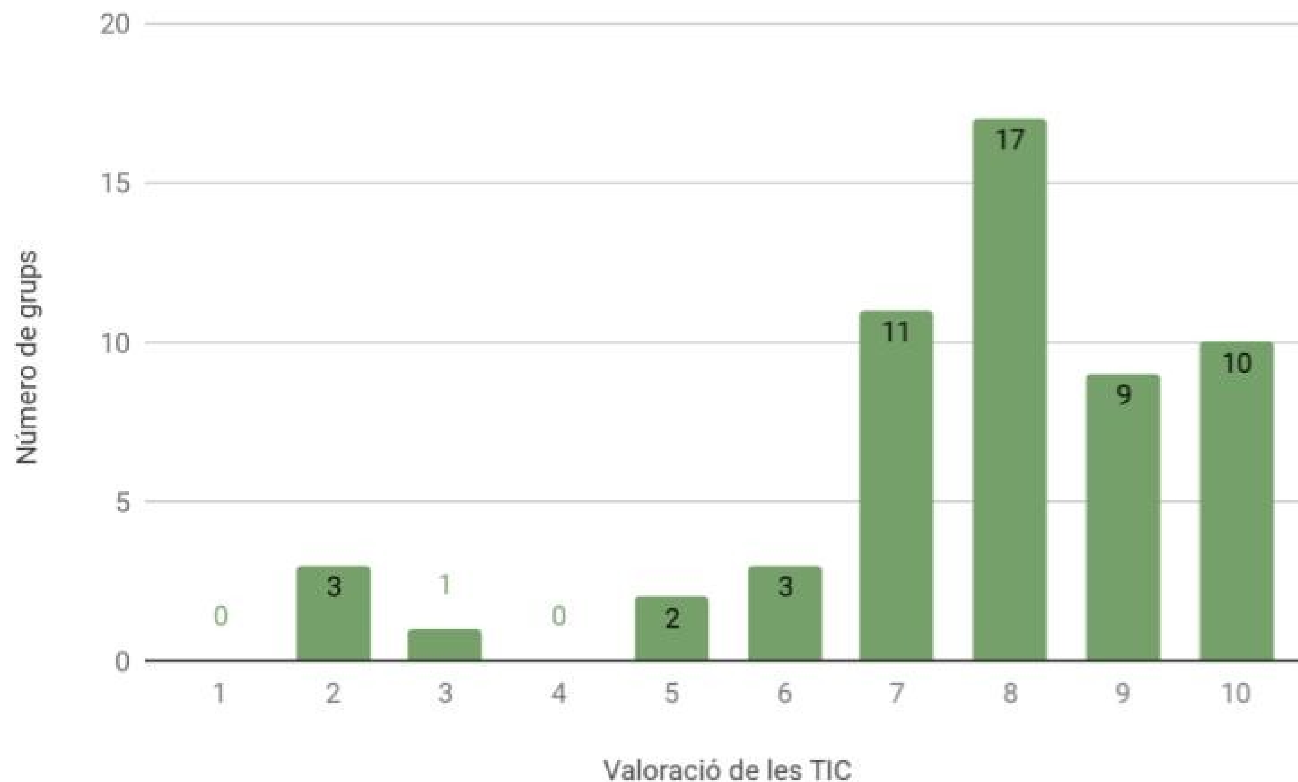
Eines tecnològiques utilitzades per a la realització de la comanda (n=47). Font: autor.

Font: http://www.cooperatives.barcelona/

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

femPROCOMUNS

Valoració que les cooperatives fan de les plataformes digitals

Gràfica de valoració de l'1 al 10 que fa cada grup/cooperativa de l'ús de les TIC (n=57) Font: autor.

economia social Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

Font: http://www.cooperatives.barcelona/

femPROCOMUNS

Evolució de les plataformes digitals en l'àmbit de l'agroecologia

Programari lliure i de codi obert - propi

L'AIXADA

Aplicoop

Programari lliure i de codi obert - compartit

OPEN FOOD NETWORK | KATUMA

Cooperativa de plataforma agroecològica

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

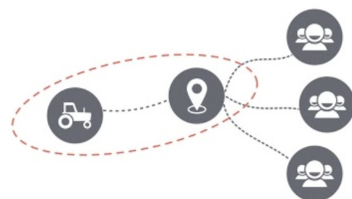
Font: http://www.cooperatives.barcelona/

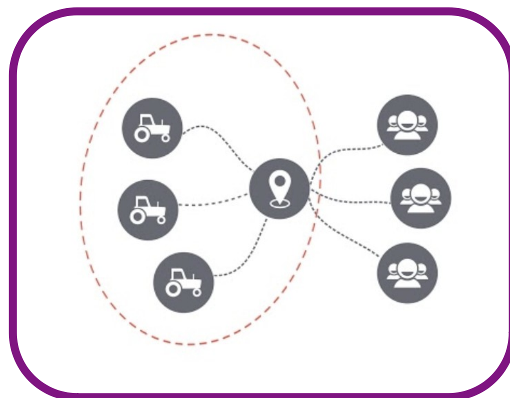
femPROCOMUNS

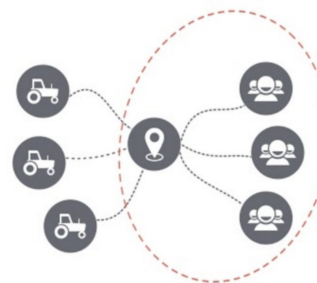
Tipologies de distribució

Organització de la distribució de productes agroecològics

OPEN FOOD NETWORK | KATUMA

Productor ven directament a consumidor.

Venda a restauració, venda directa a la masia o granja.

Grup de productors que s'agrupen per vendre directament a consumidor

Mercats de pagès, cooperatives territori.

Grup de consumidors que s'agrupen per comprar a diversos productors

Grups de consum

Empreses distribuidores

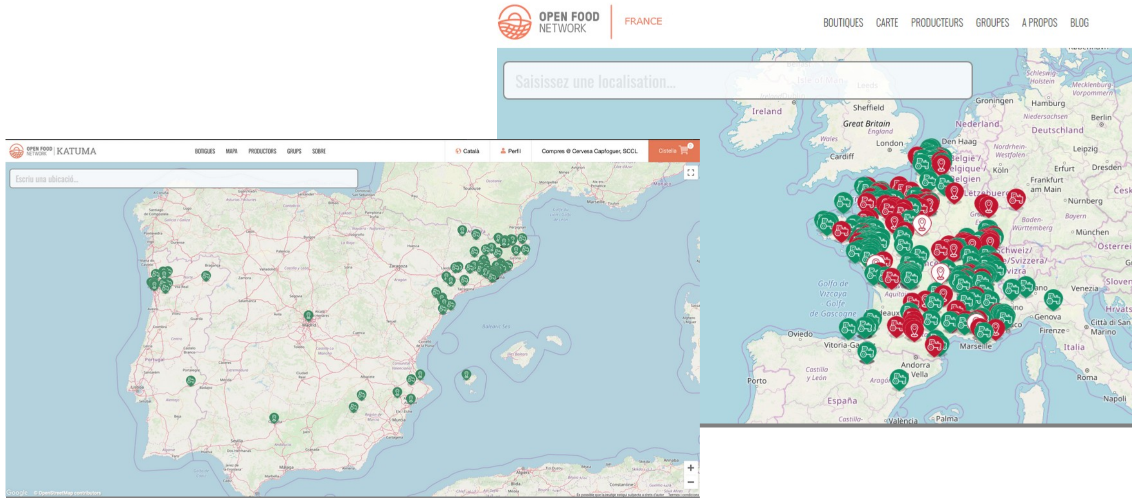
Central de compres restauració

Escala internacional

- Katuma és una de les instàncies internacionals d'Open Food Network.
- Cada instància de la xarxa participa en la seva governança
- Participem en l'equip principal de programadors
- Som una xarxa de gent que comparteix una visió i un programari, ens governem democràticament, en assemblea.
- Decidim com ha de ser, quines funcionalitats noves ha de tenir entre tots

OPEN FOOD NETWORK | KATUMA

economia social
Ateneu Cooperatiu Barcelonès Nord

femPROCOMUNS

Elements a considerar

- El topall dels models tradicionals
- L’escala d’impacte del projectes professionalitzats (Economat Social, La Magrana Vallesana, El Rodal…)
- El rol de les plataformes digitals
- El paper de les polítiques públiques (regulació, suport, compra pública…)
- Hibridació de models
- Sobirania i internacionalització
- ...